

SALTHO

Slimmer door het hbo
Tips & adviezen

Colofon

Deze publicatie hoort bij de leerstrategietest "SALTHO". Beide zijn een product van het project "Early Warning & Support" van de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

©2017 Jeanine Baltzer, Hogeschool van Amsterdam.

Meer informatie over de SALTHO: Jeanine Baltzer (j.e.baltzer@hva.nl)

Meer informatie over Early Warning & Support: Marc Veen (m.j.m.veen@hva.nl)

SALTHO

Slimmer door het hbo
Tips & adviezen

Jeanine Baltzer

Een product van het project
'Early Warning & Support'

Maatschappelijk Werk en Dienstverlening

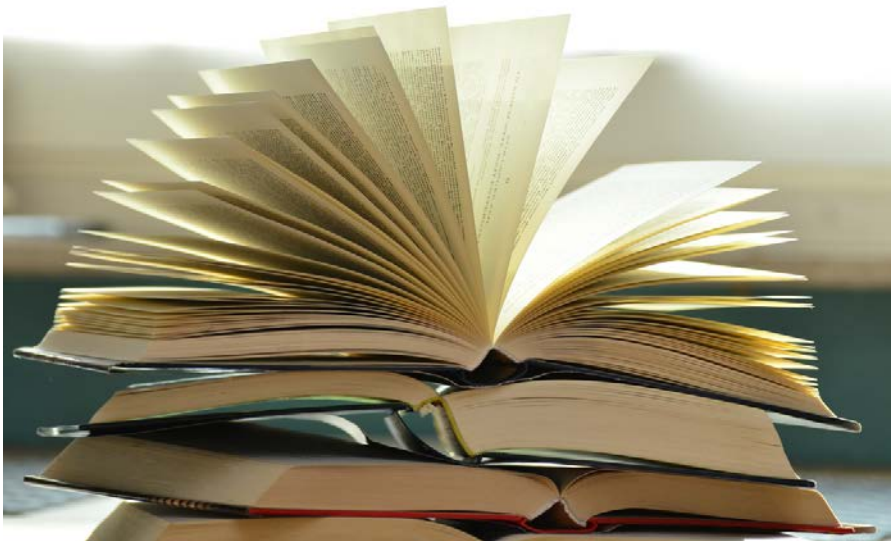
Hogeschool van Amsterdam

Hoe gebruik je dit boekje?

Dit boekje is een toelichting op de **SALTHO**; de **Studeerattituden-** en **Leerstrategieëntest Hoger Onderwijs**.

Op basis van je uitslag op deze test en je studeerprofiel, kun je in deze toelichting zoeken naar bijpassende tips en adviezen. Zoek bijvoorbeeld jouw score op bij 'Geconcentreerd, plichtsgetrouw, planmatig en gespreid studeren'. Lees dan in dit boekje, (in het hoofdstuk 'Geconcentreerd, plichtsgetrouw, planmatig en gespreid studeren') wat die score betekent en hoe je jouw manier van studeren (nog) effectiever kunt maken. Zoek vervolgens de score bij 'Reproductiegericht leren' en lees de betekenis en de tips die daar bij horen. Ga zo door tot je van alle leerstrategieën de tips hebt gelezen die op jou van toepassing zijn.

Let op: In de SALTHO is sprake van 'diep leren'. Hierover vind je geen apart hoofdstuk in dit boekje. 'diep leren' is een verzamelnaam voor drie zeer effectieve leerstrategieën, namelijk 'structuren', 'betekenisgericht leren' en 'concretiseren'. Voor deze drie leerstrategieën vind je uiteraard wél tips in dit boekje.

A Geconcentreerd, plichtsgetrouw, planmatig en gespreid studeren

Scoorde je tussen de 14 en 21 punten?

Je stelt het studeren niet uit tot het laatste moment, je houdt alles goed bij en herhaalt alles regelmatig en met tussenpozen. Natuurlijk ben je er dan nog niet. Immers, niet alleen dát je studeert is bepalend voor je studiesucces, maar ook h^oe je studeert.

Tip

Kijk naar de adviezen bij de andere categorieën leerstrategieën, zoals 'structureren'; 'betekenisgericht leren' en 'concretiseren'.

Scoorde je tussen de 7 en 14 punten?

Van tijd tot tijd studeer je regelmatig, maar soms lukt het niet om goed te plannen of je houdt je niet altijd aan je eigen planning. Onderzoek heeft aangetoond dat gespreid over de tijd lezen en met tussenpozen herhalen van de stof een heel groot effect heeft op het langdurig onthouden ervan.

Tip

Begin direct met het 'bijhouden' van de lesstof. Dan kun je met tussenpozen studeren en de stof herhalen. Ook het voorbereiden van elke les, door alvast iets met aandacht te lezen, kan enorm helpen om veel meer uit een les of college te halen. Lessen worden ook leuker als je al iets over het onderwerp weet en je er al slimme vragen of opmerkingen bij kan plaatsen of een discussie erover kan beginnen. En wanneer je merkt dat je de dingen goed snapt en steeds de draad kan vasthouden, zal je ook meer zin hebben om ermee verder te gaan.

Scoorde je tussen de 0 en de 7 punten?

Je studeert niet veel of niet zo regelmatig.

In dat geval is er een risico dat je geleidelijk aan op achterstand komt en je tentamens niet, of niet in één keer haalt. Misschien heb je te maken met omstandigheden die je teveel afleiden van het studeren, of vind je het gewoon niet interessant genoeg.

Tip

Maak een planning die ook haalbaar is, met niet al te veel en al te grote taken per dag. Dit vraagt om op tijd beginnen en een goede spreiding over de tijd. Je hoeft dan niet in één keer heel veel te doen. Neem in je planning ook andere noodzakelijke of ontspannende activiteiten op. Wanneer je per dag merkt dat je je planning hebt gehaald maakt dit het studeren ook leuker.

B Reproductiegericht leren

Scoorde je tussen de 14 en 21 punten?

Je studeert door zoveel mogelijk letterlijk uit je hoofd te leren, zonder je misschien af te vragen wat de schrijver bedoelt en wat je aan de stof hebt. Helaas blijft lesstof zo niet lang 'hangen'.

Met tentamens waarin naar letterlijke feiten wordt gevraagd, kom je een heel eind. Maar in het hbo is het belangrijk dat je de kennis niet meteen na een tentamen weer vergeet. Later in je opleiding en het beroep heb je de kennis nodig om toe te passen in verschillende (probleem-)situaties.

Tip

Bekijk de adviezen in de andere categorieën eens. Je kunt veel meer met leerstof doen dan alleen maar letterlijk uit je hoofd leren. Vraag je ook altijd af hoe er getoetst gaat worden. Wanneer de docent bijvoorbeeld zegt dat je de theorieën en begrippen niet letterlijk hoeft te weten, maar dat je ze wel moet kunnen toepassen, dan kun je dat in je voorbereiding op de toets al oefenen.

Scoorde je tussen de 7 en 14 punten?

Je leert niet alles klakkeloos uit je hoofd en dat is prima! Misschien dat je wel tekst markeert of uittreksels of samenvattingen probeert te onthouden. Je bent dan de stof een beetje aan het structureren en dat is nuttig.

Tip

Maak zèlf een samenvatting van de leesstof. Uit onderzoek blijkt dat je alles dan veel beter onthoudt, dan wanneer je een samenvatting van een ander gebruikt. Lees bij de categorieën C. structureren; D. betekenisgericht leren en E. concretiseren wat je allemaal nog meer met de teksten kunt doen dan alleen letterlijk uit je hoofd leren.

Scoorde je tussen de 0 en de 7 punten?

Het is goed dat je niet alles klakkeloos uit je hoofd leert.

Tip

Besteed wel genoeg tijd aan het studeren en studeer ook met aandacht. Je onthoudt alles dan gemakkelijker.

Maak ook eens een begrippenschema; stel jezelf vragen over de stof en probeer ze zelf te beantwoorden, of leg de stof (in gedachten) uit aan iemand anders en bedenk voorbeelden bij de stof.

C Structureren

Scoorde je tussen de 14 en 21 punten?

Je hebt een effectieve leerstrategie ontwikkeld die je zeker zal helpen in het hbo: Je kijkt eerst hoe de tekst in elkaar zit en je denkt goed na over wat hoofd- en bijzaken zijn. Je zoekt naar de 'rode draad' en je probeert te ontdekken hoe stukjes van de tekst samenhangen of bij elkaar horen. Zo sla je kennis beter op in je geheugen en kun je deze kennis later gemakkelijk 'oproepen' wanneer je die nodig hebt.

Tip

Het is goed om de grote lijnen en de structuur in de gaten te hebben. Ga ook na hoe er getoetst wordt. Wordt er ook letterlijke feitenkennis gevraagd? Het maken van een schema of samenvatting is prima, maar vul de nodige details in en controleer of je die ook kunt reproduceren.

Scoorde je tussen de 7 en 14 punten?

Je bent al een eind op weg als het gaat om een effectieve leerstrategie. Maar misschien lees je toch nog éérst de tekst van begin tot eind en kijk je dan pas hoe de informatie in de tekst geordend is. Dat is iets minder effectief.

Tip

Lees een tekst eerst globaal en oriënterend door. Bestudeer dus nog niet alles tot in detail. Vraag je af: wat is het voor tekst? Waar gaat hij over? Hoe is hij ingedeeld?

Lees daarna pas de tekst in z'n geheel. Haal dan de belangrijkste begrippen, thema's of onderwerpen eruit. Zet die in een ruim opgezet schema. Dit schema kun je dan later, wanneer je de tekst nogmaals doorleest, verder invullen met details of voorbeelden. Ook kun je verbindinglijnen of pijlen tekenen tussen begrippen die met elkaar te maken hebben.

Scoorde je tussen de 0 en de 7 punten?

Je maakt nog te weinig onderscheid tussen belangrijke en minder belangrijke onderdelen van de tekst. Wanneer je alles even belangrijk vindt, en alles probeert te onthouden, dan is dat een grote belasting voor je geheugen. Je zult daardoor veel weer vergeten. Zelfs wanneer je er veel tijd aan besteedt en het boek nog een keer van het begin tot het eind leest, zal de stof maar moeilijk blijven hangen, omdat je er geen grip op krijgt.

Tip

Begin nooit zomaar met lezen. Blader de tekst eerst door. Kijk hoe deze is ingedeeld. Lees bijvoorbeeld de titels van de hoofdstukken en de paragrafen. Probeer je voor te stellen waar het ongeveer over zal gaan. Misschien wordt de tekst aan het eind samengevat. Die samenvatting kun je ook eerst lezen. Je hebt dan al een goede indruk gekregen waar de tekst over gaat.

Bedenk wat je misschien zelf al over het onderwerp weet of vraag je af wat je erover aan de weet wil komen. Met dit in je achterhoofd, ga je oriënterend door de tekst heen, zonder alles tot in de details te lezen. Bij een tweede keer lezen ga je je grondiger verdiepen.

Wanneer je genoeg tijd hebt kun je proberen de tekst in eigen woorden kort en bondig samen te vatten of een schema te maken (zie de tips op de vorige pagina).

Probeer ook eens om na het lezen van een hoofdstuk in twee zinnen te zeggen waar het over gaat.

Herhaal de tekst na verloop van tijd nog een keer en test jezelf met een aantal vragen over de stof.

D Betekenisgericht leren

Scoorde je tussen de 14 en 21 punten?

Je hebt een leerstrategie die, net als structureren, zeer effectief kan zijn in het hbo. Tentamens maken zal je goed afgaan. Je hebt een nieuwsgierige en kritische houding. Dat is belangrijk voor het bereiken van het hbo-niveau en het ontwikkelen van onderzoekend vermogen. Je probeert de stof te doorgronden; er vragen bij te stellen en er allerlei ideeën of oplossingen uit af te leiden. Op die manier maak je kennis bruikbaar in de praktijk en je onthoudt het beter en langer.

Tip

Vergeet niet na te gaan wat er in de toetsen van je verwacht wordt. Verlies je niet te snel in allerlei ideeën en gedachtespinsels. Blijf nagaan of je écht goed hebt begrepen wat de auteur met de tekst wil zeggen. Blijf ook structureren en test jezelf ook op de wat meer gedetailleerdere onderdelen: kun je die ook onthouden?

Scoorde je tussen de 7 en 14 punten?

Goed dat je af en toe vragen en kritische kanttekeningen plaats bij wat je leest. Je mag er namelijk best zelf ook iets van vinden en je hoeft niet alles wat je leest klakkeloos aan te nemen.

Tip

Vraag je steeds af of je goed hebt begrepen wat de auteur bedoelt. Leg de tekst in eigen woorden aan iemand anders uit. Dit kun je in gedachten doen of samen met een medestudent. Hoe heb jij het begrepen en hoe heeft de ander het begrepen? Komt dit overeen? Zijn er punten van discussie of vragen die open blijven staan? Misschien kun je die in de les inbrengen.

Scoorde je tussen de 0 en de 7 punten?

Dit kan betekenen dat je probeert alles uit je hoofd te leren, zonder je af te vragen wat er bedoeld wordt en wat je eraan hebt. Het kan ook betekenen dat je je niet lang en grondig genoeg in de stof verdiept. Je leert nog niet met vragen in je achterhoofd. Misschien ben je ook niet zo nieuwsgierig naar de theorie en wil je gewoon het tentamen halen. Het is heel goed mogelijk dat je dat in het begin ook lukt. Maar later in de opleiding moet je de kennis kunnen inzetten om praktijkproblemen op te lossen en dan zou je het wel eens moeilijk kunnen krijgen.

Tip

Je zult merken dat de tekst meer voor je gaat leven wanneer je anders begint. Doe dit op de volgende manier: blader eerst door de tekst om te kijken waar het over gaat. Probeer vervolgens, voordat je echt gaat lezen, te bedenken of je al iets over het onderwerp weet of denkt te weten en schrijf dit op. Bedenk ook wat je er verder over zou willen weten en noteer een paar vragen. Waar ben je nieuwsgierig naar? Ga de tekst vervolgens lezen. Heb je antwoord gekregen op je vragen? Hiermee ben je er natuurlijk nog niet. Later pak je de tekst weer op en ga je grondiger lezen. Je kunt dan ook een schema of een samenvatting maken (kijk verder bij de tips in de andere categorieën).

E Concretiseren

Scoorde je tussen de 14 en 21 punten?

Je bent iemand die graag iets met de theorie wil doen. Tijdens het leren vraag je je voortdurend af hoe je de stof kunt gebruiken of toepassen of hoe het er in de praktijk uitziet. Dat is heel nuttig. Zo kun je je later, bij praktische oefeningen of in je stage, gemakkelijker herinneren wat je in de theorie hebt geleerd.

Tip

Blijf vooral nadenken over concrete voorbeelden en toepassingen. Vul deze effectieve strategie echter ook aan met andere strategieën, zoals beginnen met oriënterend lezen en jezelf al iets afvragen over het onderwerp; uitleggen aan iemand anders wat de theorie precies betekent; een begrippenschema maken, etc..

Scoorde je tussen de 7 en 14 punten?

Je bent al op de goede weg met deze effectieve strategie. Je mag best nog iets vaker voorbeelden en toepassingen bedenken wanneer je abstracte begrippen in de tekst tegenkomt.

Tip

Soms geeft het boek al voorbeelden en dan kun je er nog een eigen voorbeeld naast plaatsen. Bedenk ook eens of je een situatie kunt schetsen uit de werkelijkheid, of uit de praktijk, waarin begrippen uit de theorie voorkomen.

Scoorde je tussen de 0 en de 7 punten?

Dit hoeft helemaal niet te betekenen dat je geen effectieve leerstrategie hebt ontwikkeld.

Misschien ben je heel goed in het omgaan met abstracte theorie en begrijp je al snel hoe het in elkaar zit zonder steeds over voorbeelden na te denken. Bekijk je scores op C. Structureren en D. Betekenisgericht leren. Pas wanneer je daar ook laag op scoort, heb je mogelijk echt een probleem bij het behalen van het hbo-niveau.

Tip

Probeer eens om voor medestudenten een uitleg (een korte presentatie) over de gelezen tekst voor te bereiden en verwerk daarin eigen voorbeelden of eigen ervaringen, waarmee je de stof kunt illustreren en verhelderen.

F Intrinsieke motivatie

Scoorde je tussen de 14 en 21 punten?

Je bent gemotiveerd om te leren en niet bang voor een nieuwe uitdaging. Ook in deze opleiding zal je je al snel op je gemak voelen. Je wil uit de opleiding halen wat erin zit. Je leert vanuit interesse en doet dat ook graag samen met anderen.

Tip

Maak goed gebruik van alle extra's en keuzemogelijkheden die de opleiding biedt. Jij kunt met jouw instelling ook medestudenten helpen en motiveren. Zo kunnen jullie samen zorgen voor een prettige sfeer waarin je ook echt iets leert en 'de diepte' in kan.

Scoorde je tussen de 7 en 14 punten?

Je bent geneigd het contact met anderen te zoeken en dat is positief. Je hebt er voldoende vertrouwen in dat je de opleiding aan kunt. Je zult merken dat het leren steeds makkelijker gaat en ook meer oplevert als je je thuis voelt in de klas.

Tip

Zoek het contact met anderen steeds op. Stel vragen aan de docent, maar ook aan je studiegenoten, wanneer je het gevoel hebt dat je even bent afgehaakt of iets niet snapt. Ga gerust ook eens de discussie aan over wat er in de boeken staat en help elkaar om dingen echt te begrijpen.

Tijdens de opleiding komen er ook momenten dat je zelf een onderwerp of een vak mag kiezen. Denk goed na waar je interesses liggen en wat je er later mee wil doen. Praat hier ook over met je studentbegeleider en andere studenten, zodat je bewuste keuzes kunt maken.

Scoorde je tussen de 0 en de 7 punten?

Je voelt je wat onzeker en je vraagt je soms af of je de opleiding wel aankunt en of deze echt iets voor je is.

Tip

Ga zoveel mogelijk naar lessen en bijeenkomsten en zoek contact met medestudenten. Ook wanneer er geen groepsopdrachten zijn kun je toch soms met anderen samen studeren. Door elkaar af en toe te 'overhoren' of iets aan elkaar uit te leggen leer je zelf ook heel veel.

G Attributie / locus of control

Scoorde je tussen de 14 en 21 punten?

Je kunt heel bewust leerstrategieën inzetten waarvan je weet dat ze ‘werken’. Je weet meestal wanneer je de stof voldoende beheerst om een toets te kunnen halen. Een tentamencijfer komt voor jou eigenlijk nooit als een verrassing. Ook wanneer het een keer lager uitvalt, weet je hoe dat komt en wat je daar zelf aan kunt doen.

Tip

Elk type toets vraagt weer om een ander soort voorbereiding. Voor een kennistoets helpt structureren en uitleggen in eigen woorden. Voor een casustoets kun je oefenen met toepassen van de theorie. Het kan ook zijn dat je in de toets jouw visie ergens over moet geven. Dit vraagt weer om een hele andere voorbereiding. Je kunt dan bijvoorbeeld een stelling formuleren over een onderwerp uit de lessen en in de teksten op zoek gaan naar onderbouwing voor deze stelling.

Scoorde je tussen de 7 en 14 punten?

Soms weet je wanneer je goed genoeg geleerd hebt voor een toets. Maar soms ga je ook onzeker naar een tentamen. Je hebt dan eigenlijk geen idee wat voor type vragen je krijgt en of je wel op de goede manier geleerd hebt.

Tip

Probeer van tevoren te achterhalen hoe er getoetst wordt. Vraag niet aan de docent wàt je precies moet weten voor de toets, maar wat voor soort vragen er worden gesteld: letterlijke feitenvragen, of juist meer toepassing en inzicht. Wanneer het om meer gaat dan letterlijk iets uit je hoofd weten, bekijk dan de adviezen bij Structureren; Betekenisgericht leren en Concretiseren. Je zult merken dat afwisseling van deze leerstrategieën zoveel grip op de stof geeft, dat je uiteindelijk alle soorten toetsvragen wel aan kan.

Scoorde je tussen de 0 en de 7 punten?

Je weet eigenlijk niet goed hoe je voor een toets moet leren. Als je gezakt bent weet je meestal niet hoe dat komt en wat je een volgende keer anders moet doen, of je denkt dat het aan de toets lag.

Tip

Allereerst is het van belang dat je voldoende tijd investeert en op tijd met leren begint. Bekijk de tips bij categorie A.

Zoek tijdens het leren ook woorden op die je niet begrijpt en stel vragen in de les. Probeer eens samen met een medestudent te studeren en leg hem of haar af en toe in eigen woorden uit hoe jij de stof hebt begrepen.

Probeer ook uit te zoeken hoe er wordt getoetst. In de studiehandleiding van een vak vind je vaak een proeftentamen of oefenvragen die je op het goede spoor kunnen zetten.

Oefen met deze vragen en vergelijk je antwoorden met die van een medestudent.

Trek voldoende tijd uit om zelf een samenvatting of een begrippenschema te maken en lees ook de andere tips en adviezen bij Structureren; Betekenisgericht leren en Concretiseren.

Gok niet op de herkansing. Dat leidt uiteindelijk tot toetsweken waarin je het dubbel zo druk hebt.

De leerstrategieën op een rijtje

Wat werkt goed?

- Op tijd beginnen en je tijd goed verdelen.
- De stof met tussenpozen herhalen.
- Eerst oriënteren op de structuur van de tekst: *hoe is die opgebouwd? Wat lijken de belangrijke onderwerpen te zijn?*
- Voor je echt met aandacht gaat lezen, eerst jezelf vragen stellen: *wat weet ik al over dit onderwerp en wat wil ik nog weten?* Na het lezen 'checken' wat je aan de weet bent gekomen.
- In eigen woorden aan jezelf of een ander uitleggen waar de tekst over gaat: *wat zijn de hoofdzaken? Wat is de essentie?*
- Een begrippenschema maken.
- Woorden die je niet kent opzoeken.
- Een lesje of korte presentatie voor medestudenten voorbereiden waarin je een aantal begrippen uitlegt, in verband brengt of illustreert met voorbeelden.
- Vragen bedenken bij de stof en proberen die uit je hoofd te beantwoorden.
Je kunt verschillende typen vragen bedenken:
 - Vragen naar feiten of definitives.
 - Toepassingsvragen. Deze hebben de vorm van een kort verhaaltje met daarbij de vraag hoe die gebeurtenis in de theorie wordt genoemd of verklaard.
 - Inzichtvragen, bijv.: 'wat zijn de verschillen tussen methode A en B?'
- Voorbeelden bedenken: *hoe ziet dit verschijnsel er in de werkelijkheid uit; hoe ben ik het tegengekomen of hoe heb ik het zelf ervaren?*
- Nadenken of discussiëren over toepassingen in het beroep: *wat betekent dit en hoe kan ik het gebruiken? Gaat dit altijd op of kun je het ook anders bekijken?*

Wat werkt niet, of minder goed?

- Op het laatste moment voor een toets beginnen met studeren.
- Leren uit een samenvatting die je niet zelf hebt gemaakt.
- Alleen de punten van een powerpoint uit je hoofd leren.
- Veel onderstrepen of markeren.
- De tekst letterlijk in je hoofd 'stampen'.

Geraadpleegde literatuur

Baltzer, J.E., Berge, H. ten & Poortinga, J. (2003) *Van Prikkel tot Project. Een doe-het-zelf pakket voor het ontwerpen van opdrachten voor het Hoger Onderwijs*. Onderwijscentrum VU.

Baltzer, J.E. (1985) *Teksten leren en reproduceren*. Onderzoeksproject Tekstkenmerken en Leerprocessen/Individuele verschillen. Vakgroep Onderwijspsychologie; Universiteit van Amsterdam.

Biggs, J. and Tang, C. (2009). *Teaching for Quality Learning at University*, 3rd edition. Society for Research into Higher Education & Open University Press.

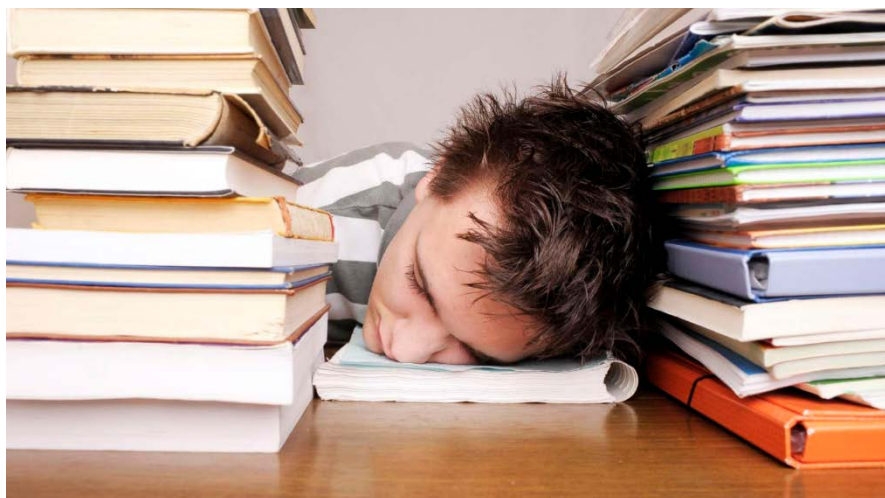
Pilot, A., Hout-Wolters, B. van, Jongepier, P., Ginkel, S. van & Scheijen, W. (2015). *Studeer effectief*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000) Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well being. *American Psychologist*, 55, 68-78.

Verkoeijen, P. (2016). *Leren in het hbo. Denken, doen en laten*. Breda: Avans Hogeschool.

Vermunt, J. (1992) *Leerstijlen en sturen van leerprocessen in het hoger onderwijs*, Amsterdam/Lisse: Swets & Zeitlinger.

Ruimte voor aantekeningen

Ruimte voor aantekeningen

Slimmer door het hbo

Op het hbo krijg je veel meer boeken en artikelen te bestuderen dan op je vooropleiding. "Hoe werk ik me daar doorheen?" is een veel gehoorde verzuchting van eerstejaars studenten.

Op het hbo moet je leerstof ook langer onthouden dan tot op de dag waarop je er een tentamen over krijgt. Later in de opleiding, en in je beroep, zal je de kennis weer nodig hebben. Je moet de stof ook kunnen toepassen en je zult er vaak ook een eigen – onderbouwde – mening over moeten ontwikkelen.

Lang studeren is dan niet genoeg. Je zult ook slim moeten studeren!

Dit boekje staat vol handige tips over hoe je dat kunt doen.

Met de SALTHO (Studeerattituden- en Leerstrategieëntest Hoger Onderwijs) heb je inzicht gekregen in de manier waarop je tot nu toe hebt gestudeerd. Aan de hand van de testresultaten kun je in dit boekje adviezen en tips vinden die jou kunnen helpen op een prettige en effectieve manier te studeren.

Veel succes en plezier met studeren!